

Azadlıq təşnəsi və milli özünüdərək günü

SSRİ-nin süqutu, dünyada gedən soyuq müharibə ideya qarşılıqlarının partlayış həddində baş vermiş 20 Yanvar faciəsi azadlıq şüarlarını müstəqilliyimizin əbədi paradigmasına çevirdi. Elmi ədəbiyyatda çox zaman soyuq müharibənin bitməsi kimi xarakterizə olunan bu dövrü (1989-1991) həm də, soyuq müharibə qarşılıqlarının dinamikasında kulminasiya həddi kimi də qiymətləndirə bilərik. Məhz bu kulminasiya həddində baş verən yeni partlayış dalgası ilə bir çox xalqlara qarşı təhdidlər dövrü başladı. 20 Yanvar hadisəsi də məhz belə bir dövrdə xalqımıza qarşı törədilmiş faciəli hadisə oldu.

Müqayisəli metodlarla biz bir neçə məsələnin bu prosesdə şahidi oluruq: dünyada global meyillər yeni dalğa ilə başlanır, keçmiş SSRİ dağılır, müstəqil respublikaların yaranması prosesi artır, xalqlar sovet insanı təfəkkürünü daşımaqdan imtina edərək, milli özünüdərək prosesləri mərhələsinə qədəm qoyurlar. Xalqların milli özünüdərək, milli özünüidarə prosesinə daxil olması həm sovet rəhbərliyinin müəyyən dairələri, eyni zamanda, digər xarici qüvvələr tərəfindən qəbul edilməz olur. İqtisadi-coğrafi, geosiyasi amillərin həssas nöqtəsi olan Azərbaycan dünya maraqları həm çökməkdə olan Sovet İttifaqından, həm də digər istiqamətlərdən daxil olmağa başlayır. Azərbaycana qarşı həm də gizli və açıq yollarla ərazi iddiaları planları qurulur. Mürəkkəb, həm də tarixi təzadlarla dolu bir dövr başlanır. Bu dövrdə Azərbaycan xalqı öz müstəqilliyini, keçmiş sovet respublikaları sistemindən ayrılmaq istəyini ortaya qoymaq yolunda, həm də Azərbaycanın tarixi torpaqları olan Dağlıq Qarabağın ermənilər tərəfindən təhdidlərinə cavab olaraq bir araya gəldi. Tarixə xalq hərəkatı kimi daxil olan həmin dövr sosial-siyasi, dini-etnik mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, bütün azərbaycanlıları birləşdirdi. 44 günlük müharibədə bu birliyin ən yeni tarixi səhifəsi yazıldı. Daha doğrusu, Vətən müharibəsində şəhid olmuş qəhrəmanlarımız 20 Yanvardan başlanan müstəqillik amalıımızın yeni salnaməsini yazdı.

20 Yanvar hadisəsi yalnız tarixi faciə deyildir. Müqayisələr göstərir ki, insanların müstəqillik, azadlıq, vətənpərvərlik uğrunda bir araya gələrək verdikləri qurbanlar, bu zaman yaşadıkları faciələr gələcək nəsillər üçün qürur, iradə, ideoloji prioritet prinsiplərini də müəyyənləşdirmiş olur. 20 Yanvar hadisəsi də ölkəmizin yeni tarixində məhz belə hadisələrindəndir. Bu gün həmin hadisəni anan hər bir

Ölkəmizin ictimai-siyasi həyatına 20 Yanvar faciəsi kimi daxil olmuş bu günün xalqımızın milli yaddaş fəlsəfəsi, milli özünüdərək prosesində özünəməxsus yeri vardır. Ən yeni tariximizdə bir sıra tarixi hadisələr vardır ki, bunlar xalqımızın milli mənlilik şüurunda, həmçinin azərbaycançılıq ideya təfəkküründə dərin və əbədi iz qoymuşdur. Bu gün möhtərəm Prezidentimiz, Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ordumuzun Vətən müharibəsi qələbəsinin ideoloji təməlinə həm də 20 Yanvar faciəsindən başlanan milli birlik, azərbaycançılıq, dövlətçilik amalları dayanır.

Azərbaycan vətəndaşının qəlbində bu amallar yaşayır: Azərbaycan-azərbaycançılıq, Vətən-vətəndaşlıq, dövlət-dövlətçilik, milli ictimai- milli qürur... Deməli, bu kimi prioritet amalları özündə yaşadan faciə qurbanları həmişə ictimai yerimiz, həmin hadisə isə anım günümüz, hüzn günümüz olmaqla bərabər məqsədlərimizin, dövlətçiliyimizin, azərbaycançılığımızın gələcək uğurlarının və möhkəmliyinin ideoloji təməl prinsiplərindəndir.

20 Yanvar hadisəsi, eyni zamanda, həm ümumxalq faciəsi, həm də müstəqillik, istiqlal uğrunda xalqımızın apardığı milli azadlıq hərəkatının zirvəsi kimi Azərbaycan tarixinə həkk olunmuşdur. Ümummillət lider Heydər Əliyevin söylədiyi kimi, "bu təcavüz xalqımızı mənəvi cəhətdən çox sarsıtsa da, itkilərə məruz qoysa da, onun mənliliyini tapdalaya bilmədi, qürurunu sındıra bilmədi, qəhrəmanlıq salnaməsinə yeni bir səhifə kimi yazıldı". Doğrudan da 20 Yanvar hadisəsi əfəsi və bu hadisədən sonrakı dövr göstərdi ki, 70 il sovet sisteminə yaşamasına baxmayaraq, azərbaycanlıların vətəndaşlıq anlama təfəkkürünü çərçivəyə salmaq mümkün olmamış, xalqımız tarixi yaddaş və

milli özünüdərək keyfiyyətlərini qoruyub saxlamışdır.

Müasir Azərbaycan tolerant, multikultural ölkədir. Müasir azərbaycanlı multikultural düşüncənin, tolerant təfəkkürün daşıyıcısıdır. Bu fəlsəfənin mahiyyətində dayanan tolerantlıq bu gün Azərbaycanın siyasi kursunun prioritet paradigmalarındandır. Bu prinsipin məğzində dayanan multikulturalıq bu gün Azərbaycanın dövlət siyasətinin ana xəttində mühüm məsələlərdəndir. 20 Yanvar hadisəsində ölkəmizdə yaşayan hər bir xalqın nümayəndəsi şəhidlik zirvəsinə yüksəlmiş, hər bir etnosun azərbaycançılıq, vətənpərvərlik amalı möhkəmlənmişdir.

20 Yanvar hadisəsi yalnız ümumxalq hüzn günü deyildir. Bu gün həm də Azərbaycan vətəndaşının səsinin dünyaya haray çəkdiyi gündür. Bu faciəli hadisəyə ilk olaraq öz münasibətini bildiren ümummillət lider Heydər Əliyev olmuşdur. Belə ki, ulu öndər 1990-cı il yanvarın 21-də faciə ilə əlaqədar Azərbaycanın Moskvadakı Daimi Nümayəndəliyində keçirilən yığıncaqda çıxış edərək bu hadisəni törədən şəxslərin hərəkətini kəskin şəkildə pisləmiş, bu hadisəni hüquq, demokratiyaya yad, humanizmə zidd hesab etdiyini bildirmişdir. Həmin

andan başlayaraq, gedən proseslər bütün dünya qarşısında Azərbaycan vətəndaşı üçün müstəqillik ideallarının nə qədər mühüm dəyərlər olduğunu göstərməkdədir.

20 Yanvar şəhidlərinin anım günü milli qürur mənbəyimizin, dövlətçilik maraqlarımızın bir daha bəyan olduğu məqamdır. Belə ki, 20 Yanvar hadisəsi zamanı şəhid olan insanların, xalqımızın nümayəndələrinin anım anı və illər keçdikcə bu faciəli günün, həm də əziz xatirənin daha da kütləviləşməsi, daha böyük izdihamla müşayiət olunması onu göstərir ki, xalqımız ölkəmizin ərazi bütövlüyü yolunda, müstəqillik yolunda, dövlətçilik ənənələrinin möhkəmliyi uğrunda birgədir, müttəfiqdir. Dövlətimizin tolerant ideoloji kursunun təməlinə həm də, xalqımızın 20 Yanvar hadisəsi kimi çətin anlarda göstərdiyi milli birlik və azərbaycançılıq ideyası dayanır.

Dünya artıq özünün yeni global epoxasını yaşayır. Təəssüf ki, bir çox münaqişə ocaqlarının davam etməsi dünyanın bəzi dairələri üçün hələ də maraqlıdır. Yalnız müstəqillik, azadlıq, milli birlik, dövlətçilik maraqları ətrafında sıx birləşən xalqların dünyanın ideoloji, bioloji təhdidlərindən qorunması mümkündür.

Milli birlik bu gün həm də dünyanı bürümüş pandemiya təhdidlərindən qorunmaq yolunda prioritet istiqamət olmalıdır. Yalnız tarixi keçmiş zəngin olan xalqların faciəli məqamlarla üzləşməsi zamanı göstərdiyi qətiyyət və iradə hesabına dünyanın inkişafının yeni səhifəsi açılır. Bu gün Azərbaycan Respublikası Prezidentinin hərbi-diplomatik uğurları nəticəsində Ermənistanın ərazilərimizdə formalaşdırdığı hərbi xunta rejiminin darmadağın edilməsi həm də regionun inkişafı üçün yeni sosio-mədəni, iqtisadi perspektivlərin təməlini qoydu. Bu gün Azərbaycan iqtisadi baxımdan dünyanın inkişafında yeni səhifə açan ölkədir. Yalnız iqtisadi baxımdan deyil, mədəni, humanitar aspektdən də bu belədir. Sosio-mədəni kontekstdə mədəniyyətlərin dialoq axtarışlarının müzakirə evi kimi qəbul edilən ölkəmiz həm də tolerantlıq fəlsəfəsini özünün və müttəfiqlərinin ideoloji prioritetinə çevirərək, 20 Yanvar şəhidlərinin amallarını yaşadır və möhkəmləndirir.

Hüseyn İBRAHİMOV,
AMEA Fəlsəfə İnstitutunun
aparıcı elmi işçisi,
fəlsəfə doktoru